

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ, ОБЛІКУ, ФІНАНСІВ ТА ПРАВА**

**PROBLEMS AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF
ECONOMICS, ACCOUNTING, FINANCE AND LAW**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**20 серпня 2022 р.
August 20, 2022**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ, ОБЛІКУ, ФІНАНСІВ ТА ПРАВА**

**PROBLEMS AND PROSPECTS FOR THE
DEVELOPMENT OF ECONOMICS,
ACCOUNTING, FINANCE AND LAW**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**20 серпня 2022 р.
August 20, 2022**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

УДК 33
ББК 65

Проблеми та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів та права:
збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава,
20 серпня 2022 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2022. 53 с.

**У збірнику тез доповідей представлено матеріали учасників Міжнародної
науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку
економіки, обліку, фінансів та права» з:**

**Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
Київський державний торговельно-економічний університет
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Київський університет імені Бориса Грінченка
Національна академія внутрішніх справ
Національна академія статистики обліку і аудиту
Національний транспортний університет
Національний університет харчових технологій
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Університет митної справи та фінансів
ХНЕУ ім. С. Кузнеця**

У збірнику тез доповідей висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань економіки, обліку, фінансів та права.

Тематика конференції охоплює актуальні проблеми: економіки та управління національною економікою; економіки та управління підприємствами; національної безпеки та оборони в умовах кризових явищ; інновацій та інвестиційної діяльності; бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту; фінансів, банківської справи, страхування; публічного управління та адміністрування; адміністративного права та процесу, фінансового права, інформаційного права; кримінального права, кримінально-виконавчого права, кримінології, кримінального процесу, криміналістики.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, докторантів, працівників державного сектору економіки та суб'єктів підприємницької діяльності.

**ЦЕНТР
ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНИХ
НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

© Автори тез, 2022

© Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 2022

Офіційний сайт: <http://www.economics.in.ua>

ЗМІСТ
CONTENTS

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ SECTION 1. ECONOMICS AND MANAGEMENT OF THE NATIONAL ECONOMY	5
<i>Дяченко В.</i> ГОЛОВНІ ОЗНАКИ ТА ФУНКЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ.....	5
СЕКЦІЯ 2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ SECTION 2. ECONOMICS AND MANAGEMENT OF ENTERPRISES	9
<i>Ганущак Т. В., Закревська О. Ю.</i> ТЕХНОЛОГІЇ ЗАХИСТУ ФІНАНСОВО-ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПАНДЕМІЇ	9
СЕКЦІЯ 3. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА І ОБОРОНА В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ SECTION 3. NATIONAL SAFETY AND DEFENSE UNDER THE CONDITIONS OF CRISIS PHENOMENA	13
<i>Литвин О. О.</i> ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ.....	13
СЕКЦІЯ 4. ІННОВАЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ SECTION 4. INNOVATIONS AND INVESTMENT ACTIVITIES	19
<i>Слободян Н. Г.</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО АНАЛІЗУ ТА ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ.....	19
<i>Заплітна Т. В., Кукушка І. В.</i> ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	23
СЕКЦІЯ 5. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ SECTION 5. ACCOUNTING, ANALYSIS, AND AUDIT	26
<i>Сулима М. О.</i> ОБЛІК НАДЗВИЧАЙНИХ ПОДІЙ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ	26

<i>Склярук І. П.</i> УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК: ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ.....	30
СЕКЦІЯ 6. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ SECTION 6. FINANCE, BANKING, INSURANCE.....	33
<i>Лисенко С. С.</i> ЩОДО ПРОБЛЕМ ФІНАНСУВАННЯ МСП: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ КРАУДФАНДИНГ	33
СЕКЦІЯ 7. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ SECTION 7. PUBLIC MANAGEMENT AND ADMINISTRATION	37
<i>Литовченко І. В., Литовченко Є. П.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОТГ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	37
СЕКЦІЯ 8. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО SECTION 8. ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS, FINANCIAL LAW, INFORMATION LAW	41
<i>Лила-Барська А. В.</i> ПРО ЗБЕРЕЖЕННЯ НОТАРІУСОМ ДОКУМЕНТІВ НОТАРІАЛЬНОГО ДІЛОВОДСТВА ТА АРХІВУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	41
СЕКЦІЯ 9. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА SECTION 9. CRIMINAL LAW, CRIMINAL EXECUTIVE LAW, CRIMINOLOGY, CRIMINAL PROCEDURE, CRIMINALISTICS	45
<i>Страшок А. А.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	45
<i>Горошинський О. О.</i> ЩОДО СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ПРАЦІВНИК ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ»	48
<i>Потапчук В. О.</i> ДОБРОВІЛЬНА ВІДМОВА ПРИ НЕЗАКІНЧЕНОМУ ЗЛОЧИНІ	52

СЕКЦІЯ 1

SECTION 1

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ
ECONOMICS AND MANAGEMENT OF THE
NATIONAL ECONOMY**

Дяченко В.

здобувач третього освітньо-наукового рівня
Національний транспортний університет

**ГОЛОВНІ ОЗНАКИ ТА ФУНКЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ І
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ**

Динаміку сучасного суспільного розвитку характеризують швидкі і глибокі зміни в усіх сферах життя і діяльності людини – в науці і техніці, в економіці і політиці, в освіті і культурі, в організації виробництва і в управлінні ним.

Формуються потреби в нових моделях, принципах управління: децентралізованих, поліцентричних, мобільних, інноваційних, таких, що поєднують принципи державного і ринкового регулювання, індивідуальної свободи і нових форм колективної і особистої відповідальності.

Суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності це є вихідний принцип громадянського суспільства [2, ст. 15].

Головними ознаками (принципами) громадянського суспільства є:
– відокремлена від держави структура суспільства, яка утворена різноманітними асоціаціями, добровільними об'єднаннями людей;

– відповідна вільним ринковим відносинам політична система, де держава є похідною від громадянського суспільства та процесів, що відбуваються у ньому;

– сфера вільної реалізації безпосередніх і різноманітних інтересів громадян [1, с. 155].

Функціями громадянського суспільства в Україні є:

– забезпечення участі інститутів громадянського суспільства у формуванні та реалізації державної, регіональної політики, зокрема, шляхом створення умов для забезпечення широкого ефективного представництва інтересів громадян в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, проведення регулярних консультацій (діалогу) із громадськістю з найважливіших питань життя суспільства і держави;

– запровадження громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, посилення впливу інститутів громадянського суспільства на прийняття управлінських рішень та їх реалізацію [3, ст. 4].

Держава і громадянське суспільство в межах демократичного устрою зацікавлені в діалозі та партнерстві. Також вони повинні прагнути до підвищення ефективності взаємодії. Але без розвиненого громадянського суспільства, без створення належних умов для забезпечення свободи думки і слова, свободи об'єднань, вільного вираження поглядів свободи зборів, участі громадян в управлінні державними справами та місцевому самоврядуванні, держава не може забезпечити функціонування різних моделей демократії що у поєднанні з безпосередньою та представницькою демократією є умовою успішної модернізації, європейської інтеграції та сталого розвитку.

Аналіз розвитку громадянського суспільства в Україні свідчить про наявність комплексу проблем, що є актуальними як для суспільства, так і для держави:

– зберігаються тенденції до непрозорості, закритості та бюрократизованості в діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування замість налагодження ефективного діалогу з суспільством;

– недосконалість чинного законодавства створює штучні бар'єри для утворення та діяльності інститутів громадянського суспільства;

– механізми участі громадськості у формуванні та здійсненні державної політики належним чином не реалізуються;

– податкове навантаження не стимулює діяльність і розвиток інститутів громадянського суспільства та їх підтримку вітчизняними благодійними організаціями;

– більшість інститутів громадянського суспільства не має доступу до державної фінансової підтримки та вітчизняної благодійної підтримки;

– потенціал інститутів громадянського суспільства щодо надання соціальних послуг населенню не використовується.

Основними формами організації взаємодії органів влади та організацій громадського суспільства можна вважати :

– участь організацій громадянського суспільства в розробленні та обговоренні проектів нормативно-правових актів з питань, що стосуються суспільно-економічного розвитку держави, інтересів широких верств населення, прав і свобод людини та громадянина;

– надання організаціям громадянського суспільства соціальних послуг населенню відповідно до укладених з органами державної влади договорів;

– утворення спільних консультативно-дорадчих та експертних органів, рад, комісій, груп для забезпечення врахування громадської думки у формуванні та реалізації державної політики;

– проведення органами виконавчої влади моніторингу й аналізу громадської думки, забезпечення своєчасного публічного реагування на пропозиції та зауваження громадськості;

В умовах коли Україна прагне європейського поступу стає актуальним завдання організації системи співпраці органів місцевого самоврядування та організацій громадянського суспільства на рівні територіальної громади, яке ґрунтується на принципах демократичного самоврядування й наближення до інтересів та потреб громадян. Становлення сучасної системи місцевого самоврядування, яка б відповідала потребам сьогодення і демократичним принципам функціонування політики, неможлива без налагодження якісної співпраці влади з інститутами громадянського суспільства і громадськістю в цілому.

Список літератури

1. Влада і суспільство: діалог через громадські ради: монографія / Шайгородський Ю.Ж., Андрійчук Т.С., Дідух А.Я. та ін.; за заг. ред. Шайгородського Ю.Ж. – К., 2011. – 148 с

2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року : [Електронний ресурс]. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

3. Указ Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації». – [Електронний ресурс]. – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/212/2012>

СЕКЦІЯ 2

SECTION 2

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВАМИ
ECONOMICS AND MANAGEMENT OF
ENTERPRISES**

Ганущак Т. В.

к.е.н., доцент кафедри економіки
та фінансів підприємства
Київський державний торговельно-
економічний університет,

Закревська О. Ю.

к.е.н., доцент кафедри
економіко-математичних дисциплін
та інформаційних технологій
Національна академія статистики
обліку і аудиту

**ТЕХНОЛОГІЇ ЗАХИСТУ ФІНАНСОВО-ОБЛІКОВОЇ
ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПАНДЕМІЇ**

Реалії сьогодення спрямовані у напрямку стрімких змін в економіці, інфляційними процесами в країні. Вони зумовлені військовою ситуацією в країні та охопили майже всі сфери суспільного життя населення, постають досить не простим завданням у розв'язанні. Для України, та й для багатьох країн світу, у військовий період є можливість переосмислити процеси, підходи в управлінні багатьох сфер, зокрема й економіки. Протягом багатьох років обговорювалося як на теоретичному, так і на практичному рівнях застосування синергії, командного духу, наукових методів, що будуть застосовані до всіх підприємств у процесі управління інформаційними технологіями підприємства. Проблема управління

особливо гостро постала в часи й набрала світового масштабу. Керівництву, в умовах, що склалися, необхідно звикати до нових умов on та off-line роботи за умов кабінетно-дистанційної роботи. Останнім часом все більше зростає сезонна, маятникова міграція. Виїзди за кордон на постійне місце проживання стали для України не поодиноким явищем, що сприяє змінам у процесі управління кадрами на вітчизняних та іноземних підприємствах на території нашої країни, потреби забезпечення інформаційно-аналітичної безпеки, уникненню витоку інформації. Ці явища зумовлюють необхідність до швидкої ідентифікації загроз, уникненню їх, ситуаційного управління на підприємствах. Проблема, що гострою мірою постала вимагає комплексного розв'язку.

Тому, для ефективного забезпечення діяльності підприємства необхідно застосовувати ситуаційне управління, враховуючи цифровізацію на підприємстві. Адаптацію до змін необхідно розглядати як можливість швидкого застосування всього багаторічного напрацювання.

Підприємства використовують для забезпечення цифровізації наступні програмні продукти, а саме: ITSM 365, IntraService, vsDesk, OMNITRACKER, OTRS, Alloy Navigator, Alloy Navigator, ITMan, Pyrus Service Desk, 1С:ITIL [1].

Основними фінансовими програмними продуктами, які розповсюджені на українських підприємствах є: BAS Бухгалтерія, електронна інвентаризація МІА, 1:С Бухгалтерія. Іноземні та великі вітчизняні підприємства використовують: SAP, Project Expert, Eviews [2, 3, 4, 5, 6, 7].

Іноземні та великі вітчизняні підприємства використовують: SAP, Project Expert, EViews. Перевагами їх використання є: оптимізація роботи відділів експлуатації і фінансових служб; економія часу на обробку інформації; підвищення ефективності обліку інвентарних об'єктів; здійснення контролю за збереження майна; забезпечення

консолідації даних в рамках єдиного інформаційного простору для підприємств, установ і організацій, незалежно від їх підпорядкування та форми власності. Особливо важливо є використання системної електронної інвентаризації МІА, яка відповідає сучасним міжнародним стандартам в області управління ресурсами, здійснює автоматизацію процесів інвентаризації необоротних активів з використанням технології зчитування штрих-кодів, можливе використання на смартфонах з ОС Android. Наведені програми вдало інтегруються в інформаційні технології підприємства.

Важливість діджиталізації особливо гостро постала в період війни, оскільки важко передбачити наступні кроки урядів. Більшість підприємств працюють дистанційно або у змішаній формі. Деякі підприємства вважають за краще роботу під наглядом в офісах, що підвищує рівень небезпеки, збільшує можливість доступу сторонніх осіб до інформаційних потоків.

До заходів попередження комп'ютерних злочинів можемо віднести:

– технічні: захист від несанкціонованого доступу до системи; резервування особливих комп'ютерних підсистем; організація обчислювальних мереж з можливістю перерозподілу ресурсів у разі порушення працездатності окремих ланок; встановлення устаткування для виявлення і гасіння пожежі; вживання конструктивних заходів захисту від крадіжок, саботажу, диверсій, вибухів; встановлення сигналізації;

– організаційні: охорона обчислюваних центрів; ретельний добір персоналу; наявність плану відновлення працездатності обчислювального центру після виходу його з ладу; універсальність засобів захисту від усіх користувачів (в тому числі вищих посадових осіб); виключення випадків проведення особливо важливих робіт лише однією людиною;

– правові: захист авторських прав програмістів; контроль за розробниками комп'ютерних систем; удосконалення

адміністративного, цивільного законодавства в галузі комп'ютерного права.

Отже, на розвиток в нашій країні діджиталізації впливають військові дії та пандемія. Необхідно здійснювати превентивні заходи попередження комп'ютерних злочинів. Ці фактори зумовлюють скорочення статей видатків з державного бюджету. Уряду і місцевим органам державної влади необхідно звертатися за допомогою до розвинутих країн світу, займатися пошуком грантів. [8, с. 93].

Список літератури

1. Топ 10: IT Service Desk – Helpdesk: <https://www.helpdeski.ru/tools/itsm/>(дата звернення 18.08.2022)
2. BAS Бухгалтерія. ПРОФ https://account.kiev.ua/estore/?ELEMENT_ID=909&gclid=CjwKCAjwu5CDBhB9EiwA0w6sLXRq1vNmQyJj2ydXvokZT_zNJ1gXOx5E3ukdMrb5b0gCQAMTbEHZhoC5B4QAvD_BwE(дата звернення 18.08.2022)
3. Електронна інвентаризація МІА <https://infotech.gov.ua/projects/mia-digital-inventory>(дата звернення 18.08. 2022)
4. SAP программа: что это такое простыми словами и как в ней работать <https://www.cleverence.ru/articles/auto-business/sap-programma-chto-eto-takoe-prostymi-slovami-i-kak-v-ney-rabotat-kak-rasshifrovyvaetsya-programmnoe/>(дата звернення 18.08.2022)
5. Project Expert – программа для разработки бизнес-планов и оценки инвестиционных проектов. <https://www.expert-systems.com/financial/pe/>(дата звернення 18.08.2022)
6. Eviews: <http://relizua.com/raznie-programi/1837-eviews.html> (дата звернення 18.08.2022)
7. 1: С Бухгалтерія: <https://tqm.com.ua/products/buhv8ua>(дата звернення 18.08.2022)
8. Ганущак Т.В. Фінансова безпека бізнесу: Навчальний посібник / Т.В. Ганущак - К.: Департамент поліграфії Університету «КРОК», 2016. – 264 с.

СЕКЦІЯ 3

SECTION 3

**НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА І ОБОРОНА В
УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ
NATIONAL SAFETY AND DEFENSE UNDER
THE CONDITIONS OF CRISIS PHENOMENA**

Литвин О. О.

курсант 3-го курсу

Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів

Національної поліції

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Гіденко Є. С.

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ
АПАРАТІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ**

Розвиток сфери застосування безпілотних літальних апаратів (БпЛА, дрони) стрімко зростає в усьому світі. На ринок цього сегмента новітньої техніки виходять країни, які раніше не здійснювали наукової розробки і виробництва дронів, а саме: Іран, Норвегія, Пакистан, Польща, Сирія, Чехія. Безперечними ж лідерами у цій сфері залишаються США, Ізраїль, Німеччина.

Національною поліцією України в правоохоронній діяльності безпілотних літальних апаратів (БпЛА) потребує проведення наукових досліджень щодо нормативного врегулювання цього

процесу. Використання БпЛА в зазначеній сфері може мати процесуальний, організаційний, оперативний чи профілактичний характер. Незважаючи на характер застосування БпЛА та функції різних технічних засобів, які можуть бути в них вмонтовані, цей процес повинен базуватися на нормах законів і підзаконних правових актів, що визначають допустимість або регламентують порядок і умови їхньої роботи.

Метою даного дослідження є визначення особливостей використання безпілотників в діяльності поліції.

Дане питання досліджували: І. О. Воронов, С. М. Гусаров, М. В. Гуцалюк, В. Ю. Журавльов, В. П. Захаров, М. Ю. Літвінов, О. В. Манжай та інші.

Нині безпілотні авіаційні системи переживають бурхливе зростання у всьому світі. На ринок цього сегмента сучасної техніки виходять країни, що раніше не здійснювали наукової розробки та виробництва цих високотехнологічних комплексів, а саме: Індія, Пакистан, Іран, Сирія, Польща, Чехія, Норвегія. Безперечними лідерами є США, Ізраїль і Німеччина [1, с. 16].

Відповідно до Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, затвердженої наказом МВС України від 18.12.2018 р. № 1026 та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 11 січня 2019 р. за № 28/32999, безпілотний літальний апарат - це «повітряне судно, призначене для виконання польоту без пілота на борту, керування польотом якого і контроль за яким здійснюються за допомогою спеціальної станції керування, що розташована поза повітряним судном» [2, с. 106].

Поліцейські підрозділи закордонних держав використовують безпілотні літальні апарати у таких напрямках:

– поліція Німеччини – для вивчення місць пригод або злочинів, пошуку зниклих людей, а також для спостереження за масовими заходами;

– попередження злочинам і моніторингу обстановки під час масових заходів: багатофункціональний безпілотний авіаційний комплекс поліцейської служби використовувався для контролю та патрулювання території проведення ярмарку Китай - АСЕАН, що еквівалентно 120 задіяним поліцейським і 25 патрульним машинам; під час проведення рок-фестивалю у 2007 р. поліція Великобританії вперше використала апарати-квадрокоптери німецької компанії «Microdrones GmbH», обладнані відеокамерами та приладами нічного бачення;

– використовували безпілотної авіаційної системи для пошуку порушників дорожнього руху компанія «Aeronautics Defense Systems» спільно з Дорожньою поліцією Ізраїлю.

– у країнах ЄС поліцейські безпілотники обладнані пристроями для розпилення сльозогінного газу, а також влаштовують навчальну погоню за злочинцем в умовах міста [1, с. 16].

Польоти БпЛА здійснюються відповідно до законодавства у галузі державної авіації України. БпЛА можуть бути обладнані системами фото- і відеозапису залежно від технічних характеристик повітряного судна. Кількість відеокамер і порядок їх використання на БпЛА (умови польотів, погодні умови, час доби тощо) визначаються згідно з керівництвом з льотної експлуатації БпЛА або відповідно до інструкції виробника. Підготовка та розроблення польотного завдання, у якому визначається початок та кінець роботи систем фото- і відеозапису, розміщених на БпЛА, здійснюються у

порядку, визначеному законодавством, із дотриманням відповідних вимог, польотне завдання затверджує керівник підрозділу поліції. Після виконання польотного завдання інформація з карти пам'яті або флеш-карти БпЛА експортується (переноситься) на носій інформації (карту пам'яті або флеш-карту) працівника поліції, який ставив завдання, про що робиться позначка в польотному завданні [2, с. 106].

Державна авіація використовує повітряні судна для захисту національної безпеки й оборони держави та населення. Виконання цих завдань покладено на Збройні сили України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України, органи внутрішніх справ, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань цивільного захисту, органи охорони державного кордону України, митні органи тощо. Вказане стосується також БпЛА, які застосовують у правоохоронній діяльності [3, с. 86].

Відомо, що безпілотними спочатку розроблялись для військових цілей, однак за досить короткий строк стали використовуватись в різних сферах суспільного життя та галузях господарства. Водночас зі стрімким розвитком ринку безпілотників виявилось, що вони представляють ряд ризиків для безпеки. Навіть безпілотники вагою менш як 150 кг можуть пошкодити літак, нанести травми та привести до забруднення повітря і звуку. Безпілотники, які обладнані камерами, можуть загрожувати конфіденційності та збирати особисті дані людей без їх згоди. Поряд із застосуванням їх в медицині, логістиці та сільському господарстві, частішають випадки їх використання для вчинення правопорушень (наприклад, контрабанди) [4, с. 87].

Підбиваючи підсумки зазначимо, що на сучасному етапі неврегульованим у контексті права залишається питання щодо використання БпЛА в правоохоронній діяльності, зокрема підрозділами Національної поліції України. Передусім це стосується реєстрації, сертифікації таких безпілотників, надання дозволу виконання ними польотів. Також потребує правового врегулювання порядок доступу осіб до забезпечення польотів БпЛА [3, с. 86].

Дрони зазвичай класифікуються на основі їх пропелерів і цілей використання. Вони можуть витримувати великі навантаження, містити камеру, і інше корисне навантаження, мати стабілізатори та можуть бути оснащені GPS. Безпілотні літальні апарати можуть бути використані в диверсифікованій діяльності, наприклад, від доставлення товарів до фотографування місцевості, від сільськогосподарського землеробства до захисту життя диких тварин, від контролю за порушеннями дорожнього руху, пошуку зниклих людей до вивчення важкодоступних ресурсів тощо. Попри всі ці перспективи нерегульоване використання безпілотних літальних апаратів призвело до виникнення окремих проблем конфіденційності, безпеки та захисту, причому найбільш важливою з них є проблема авіаційної безпеки. Дослідження доводять, що до 2050 року розвинений сектор безпілотників створить 150 000 робочих місць, та через 10 років ця галузь може зайняти 10% авіаційного ринку Європейського Союзу [4, с. 87].

Невжиття відповідних заходів щодо правового забезпечення механізму використання підрозділами Національної поліції України БпЛА може в подальшому спричинити негативні прецеденти. Йдеться насамперед про використання безпілотників під час здійснення оперативно-розшукових заходів чи негласних слідчих (розшукових) дій. У суді може бути оскаржено правові підстави

використання оперативно-технічних засобів чи спеціальної техніки, які знаходились та застосовувались за допомогою БПЛА.

Список літератури

1. Швець Д.В. Упровадження інноваційних технологій у діяльність підрозділів кримінальної поліції. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*. 2020. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9770/Uprovazhennia%20innovatsiinykh%20tekhnolohii_Shvets_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 06.12.2021).

2. Мовчан А.В. Використання безпілотних літальних апаратів у діяльності правоохоронних органів. *Соціально-правові студії*. 2020. Випуск 3 (9). URL: [http://www.sls.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/arhiv/sps_3\(9\)_2020/16.pdf](http://www.sls.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/arhiv/sps_3(9)_2020/16.pdf) (дата звернення: 06.12.2021).

3. Кузьменко Є. В. Проблеми правового регулювання застосування безпілотних літальних апаратів у правоохоронній діяльності Національної поліції України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. URL: <https://scientbul.naiu.kiev.ua/index.php/scientbul/article/download/55/50/> (дата звернення: 06.12.2021).

4. Ковтюх Н. П. Використання безпілотних літальних апаратів у діяльності правоохоронних органів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 3*. 2019. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2019/22.pdf (дата звернення: 06.12.2021).

СЕКЦІЯ 4

SECTION 4

**ІННОВАЦІЇ ТА
ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ
INNOVATIONS AND
INVESTMENT ACTIVITIES**

УДК 330.322

Слободян Н. Г.

к.е.н.,

доцент кафедри обліку і аудиту,

Національний університет харчових технологій

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВО-
ІНВЕСТИЦІЙНОГО АНАЛІЗУ ТА ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ**

Ефективність діяльності підприємств у довгостроковому періоді, забезпечення їхнього розвитку та підвищення конкурентоспроможності визначається насамперед рівнем їхньої інвестиційної діяльності, а саме інвестуванням в реальні активи. Будь-яке інвестиційне рішення засноване на оцінці власного фінансового стану та доцільності участі в інвестиційній діяльності; оцінці інвестицій та джерел фінансування; визначенні майбутніх надходжень від реалізації проекту та оцінюванні ризиків.

Сукупність методів, що використовуються для оцінки ефективності інвестицій, можна поділити на дві групи: динамічні (ті, що враховують фактор часу) і статичні (облікові). Динамічні методи оцінки враховують фактор часу, оскільки вони відображають найсучасніші підходи в оцінці інвестицій і переважають у практичній діяльності підприємств та організацій. Динамічні методи

часто називають дисконтними, тому що вони базуються на визначенні сучасної величини (тобто на дисконтуванні) грошових потоків, пов'язаних з реалізацією інвестиційного проекту. Суттєвими факторами, що впливають на величину оцінки, є інфляція і ризик.

В умовах ринку, при коливанні цін на сировину і матеріали, попиту на продукцію, відсоткових ставок, курсів валют і акцій, рух грошових коштів під час реалізації проекту може суттєво відхилитися від запланованого. В зв'язку з цим виникає потреба в прогнозуванні не тільки структури і конкретних сум потоків платежів, але й імовірності їх можливих відхилень від запланованих. Можливість відхилень результатів фінансової операції від очікуваних характеризує ступінь його ризику. Отже, оцінка ризику – найголовніша і невід'ємна частина аналізу ефективності інвестиційних проектів.

Під час реалізації інвестиційних проектів виникають три види ризику:

– власний ризик проекту – можливість того, що реальні надходження грошових коштів і очікувана доходність у ході його реалізації будуть сильно відрізнятись від запланованих;

– корпоративний, або внутрішньофірмовий ризик – ризик, пов'язаний із впливом, який може виявити запровадження проекту на фінансовий стан фірми;

– ринковий ризик – характеризує вплив, який може виявити реалізація проекту на зміну вартості акцій фірми (тобто її ринкової вартості) [1, 93].

У світовій практиці фінансового аналізу і менеджменту використовують різноманітні методи аналізу власного ризику

інвестиційного проекту. До найпоширеніших слід віднести : метод коригування норми дисконту; метод достовірних еквівалентів; аналіз чутливості критеріїв ефективності; метод сценаріїв; аналіз імовірних розподілів потоків платежів; метод «дерева» рішень; імітаційне моделювання (метод Монте-Карло).

Метод коригування норми дисконту з урахуванням ризику (risk adjusted discount rate approach – RAD) – найпростіший і тому найпоширеніший на практиці. Основна ідея методу полягає у коригуванні базової норми дисконту, яка вважається безризиковою або мінімально задовільною (наприклад, ставка доходності за державними цінними паперами, гранична або середня (доходність) капіталу для фірми). Коригування здійснюється додаванням необхідної премії за ризик, після чого обчислюються критерії ефективності інвестиційного проекту за новою одержаною нормою. У цілому, чим вищий ризик, пов'язаний з проектом, тим вище повинен бути розмір премії.

Метод достовірних еквівалентів (коефіцієнтів визначеності) передбачає коригування не норми дисконту, а очікуваних значень потоку платежів введенням спеціальних знижувальних коефіцієнтів для кожного періоду реалізації проекту. На практиці для визначення коефіцієнтів переважно використовують метод експертних оцінок, при цьому коефіцієнти відображають ступінь впевненості експерта у тому, що надходження платежу відбудеться. Отже, здійснюється зведення очікуваних (запланованих) надходжень до величин платежів, одержання яких практично не викликає сумніву і значення яких можуть бути визначені абсолютно точно (достовірно).

Для кількісної оцінки ризику як міри невизначеності доцільно встановити характер розподілу значень доходності та розрахувати

середньоквадратичне відхилення від середньої доходності і коефіцієнт варіації. Прийняту в статистиці шкалу оцінки коефіцієнта варіації можна використовувати для визначення рівня ризикованості інвестиційних проєктів [2, с. 257]. При значенні коефіцієнта варіації менше 0,17% – ризик відсутній; від 17% до 33% – низький ризик; від 33% до 40% – середній ризик; від 40% до 60% – високий ризик; понад 60% – катастрофічний ризик.

Для статистичних методів оцінки ризиків характерні проблеми формування статистичних даних; неможливість повної обробки інформації; висока ресурсоемність. Для методів врахування ризику на основі експертних оцінок характерна висока суб'єктивність. Методи, що засновані на використанні математичного моделювання, мають складності в практичному застосуванні, особливо для малих підприємств та підприємців-фізичних осіб.

В умовах післявоєнного відновлення економіки України, інвестування в промисловість та інші сфери, необхідний подальший розвиток методології оцінки ефективності інвестицій з урахуванням ризиків.

Список літератури

1. Слободян Н.Г. Фінансово-інвестиційний аналіз [електронний ресурс]: конспект лекцій для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування», Київ: НУХТ, 2021, 112 с.

2. Мойсеєнко І., Рєвак І., Миськів Г., Чапляк Н. Інвестиційний аналіз : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 276 с.

УДК 338.1

Заплітна Т. В.

канд. екон. наук,

доцент кафедри економіки

Національний транспортний університет

Кукушка І. В.

Національний транспортний університет

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Зовнішнє середовище підприємств характеризується високим ступенем динамічності та невизначеності, що є необхідною передумовою для пошуку нових методів забезпечення успішного довгострокового функціонування. В цих умовах підприємство має постійно розвивати свій стратегічний потенціал та формувати та забезпечувати стійкі та довготривалі конкурентні переваги, адже тільки вони є найбільш ефективні у підтриманні конкурентних позицій. Розвиток цих переваг потребує в більшості випадків суттєвих інвестицій та достатніх часових ресурсів. Одним із засобів формування таких переваг є запровадження інновацій, бо це є найважливішим моментом у досягненні підприємством сталої конкурентної позиції на ринку у довгостроковій перспективі [2, с. 204].

На сьогодні банківська система України не відповідає потребам активізації інвестиційно-інноваційного процесу. Основний напрям реформування банківської системи України вбачається у підвищенні

стійкості банків і розвитку реальної конкуренції в банківському бізнесі.

Проблема фінансування інноваційного розвитку підприємств в Україні набуває все більш вагомого значення з огляду на посилення конкуренції як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках. Тому підприємствам потрібно посилити пошуки різноманітних джерел фінансування інноваційної діяльності, які сприятимуть активізації діяльності вітчизняних підприємств в Україні [1, с. 86].

Розглядаючи фінансові проблеми впровадження інновацій на самому підприємстві, а не в країні в цілому можна виділити наступні: нестача власних коштів; великі витрати на нововведення; недостатня фінансова підтримка держави; високий економічний ризик; тривалий термін окупності нововведень; низький платоспроможний попит на нову продукцію; нестача інформації про ринки збуту; відсутність коштів у замовників тощо.

Нажаль підприємство самостійно не в змозі подолати усі перераховані бар'єри впровадження інновацій. Але деякі з них підвладні впливу та ліквідації тільки за рахунок допомоги з боку держави. Отже, розв'язання даних проблем вимагає пошуку альтернативних джерел фінансування, а саме:

- широке залучення банківських кредитів;
- надання кредитів за зниженою кредитною ставкою підприємствам, що здійснюють інноваційну діяльність;
- запровадження істотних пільг для інноваційних підприємств;
- підвищення ефективності програмно – цільової форми у системі фінансування;
- запровадження різних форм фінансового лізингу та державних дотацій підприємствам – інноваторам [3, с. 4].

Отже, нині є недостатність фінансування інноваційної діяльності підприємствами у зв'язку з високою вартістю впровадження та освоєння нововведень, а також довгостроковістю вкладень. Підприємства не мають власних коштів на фінансування розробок, а можливість залучення фінансових коштів із зовнішніх джерел обмежена.

Проведений аналіз показав, що наразі існують такі основні фактори, які зумовлюють проблему фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємства, а саме: недостатність власних ресурсів у вітчизняних підприємств; відтік інвесторів-нерезидентів з ринку фінансування інновацій, які не спішають вкладати свої ресурси українську економіку; недостатня державна підтримка інноваційної діяльності, яка сприяла б розвитку інноваційної інфраструктури.

Подальших досліджень потребують механізми залучення джерел фінансування інноваційної діяльності, які можуть дати венчурні фірми, інвестиційні компанії, інвестиційні фонди, кредитні спілки, гранти тощо.

Список літератури

1. Заплатинський М. В. Проблеми фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємств в Україні. *Агросвіт*. 2020. № 4. С. 83–90.

2. Іпполітова І. Я., Селезньова Г. О. Проблеми та необхідні умови розвитку інноваційного підприємництва в Україні. *Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця*: матеріали міжнар. науково-практ. конф. Харків: ДІСА ПЛЮС, 2020. С. 204–205.

3. Тюха І. В., Кузнецова В. А. Проблеми інноваційної діяльності в Україні та на вітчизняних підприємствах. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. 5 с.

СЕКЦІЯ 5 || БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ
SECTION 5 || ACCOUNTING, ANALYSIS, AND AUDIT

УДК 657

Сулима М. О.

к. е. н., доцент,

доцент кафедри фінансів та економіки
факультет інформаційних технологій та управління
Київський університет імені Бориса Грінченка

**ОБЛІК НАДЗВИЧАЙНИХ ПОДІЙ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА
МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ**

Надзвичайна подія – це явище або операція, яка, як правило, відрізняється від звичайної діяльності підприємства, і не очікується, що вона повторюватиметься періодично або в кожному наступному звітному періоді. Надзвичайна подія провокує виникнення витрат, а також доходів, що мають бути відображені в обліку. Йдеться про витрати від стихійного лиха, техногенних катастроф і аварій, інші надзвичайні витрати. У вітчизняному бухгалтерському обліку актуальною є проблема обліку витрат і доходів, спричинених воєнними діями, які варто класифікувати як надзвичайні.

У міжнародній практиці надзвичайна подія спричиняє виникнення доходу або витрат, які є непередбаченими за своїм характером, виникають внаслідок незвичайних обставин, повторення яких малоймовірне. Дослідження історії обліку надзвичайних витрат і доходів у вітчизняній та міжнародній практиці показало, що надзвичайні статті з системи МСБО були виключені Радою МСБО ще у 2002 році. Крім того, заборонене було подання надзвичайних доходів і витрат у Звіті про фінансові результати та примітках [2].

У вітчизняному обліку історія надзвичайних витрат і доходів тривала значно довше. До 2013 року Планом рахунків були передбачені рахунок 99 «Надзвичайні витрати» та рахунок 75

«Надзвичайні доходи» у розрізі субрахунків відповідно. Втім, з прийняттям НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» із структури нових форм бухгалтерської звітності були вилучені надзвичайні доходи та витрати [3]. А відображення у бухгалтерському обліку доходів і витрат, пов'язаних з надзвичайними подіями, відбувається за тими рахунками, з якими пов'язані ці витрати. Так, ліквідація необоротних активів за рахунком 97 «Інші витрати», зокрема, залишкова вартість списаних необоротних активів та витрати, пов'язані з їх ліквідацією – за рахунком 976 «Списання необоротних активів». Так, витрати запасів визнаються іншими операційними витратами і, як правило, відображаються за рахунком 94 «Інші витрати операційної діяльності» [5]. Зміни у вітчизняному бухгалтерському обліку надзвичайних доходів і витрат відображено на рис.1.

Зміни у бухгалтерському обліку надзвичайних доходів і витрат		
до 2013 року		Розкриття інформації
Рахунок 75 «Надзвичайні доходи»: ✓ 751 «Відшкодування збитків від надзвичайних подій» ✓ 752 «Інші надзвичайні доходи»	Рахунок 99 «Надзвичайні витрати»: ✓ 991 «Втрати від стихійного лиха» ✓ 992 «Втрати від техногенних катастроф і аварій» ✓ 993 «Інші надзвичайні витрати»	Звіт про фінансові результати
на даний час		
✓ Рахунок 71 «Інший операційний дохід» ✓ Рахунок 74 «Інші доходи»	✓ Рахунок 94 «Інші витрати операційної діяльності» ✓ 97 «Інші витрати»	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Рис. 1. Зміни у бухгалтерському обліку надзвичайних доходів і витрат

*розроблено автором

Втім на даний час, у міжнародній практиці, зокрема у МСБО 34 «Проміжна фінансова звітність» визначено, що, окрім розкриття інформації про значущі події та операції компанія має включати до приміток до своєї проміжної фінансової звітності або до інших частин проміжного фінансового звіту, інформацію про характер і суми статей, що впливають на активи, зобов'язання, власний капітал, чистий прибуток чи на грошові потоки, які не є звичайними за своїм характером, обсягом або частотою [1]. Більше того, Рада МСБО працює над новим МСФЗ, який поки-що є лише проектом (ED/2019/7), який виокремлює незвичайні доходи і витрати. Так, незвичайні (*unusual*) доходи й витрати – це доходи й витрати з обмеженою прогностичною цінністю. Доходи та витрати мають обмежену прогнозну цінність, коли доцільно очікувати, що доходи або витрати, подібні за типом і сумою, не виникатимуть протягом кількох майбутніх річних звітних періодів. Зокрема, до факторів, що спричиняють виникнення незвичайних витрат підприємства спричинених війною можна віднести:

- релокація бізнесу;
- додаткові виплати працівникам;
- пошкодження після ракетних обстрілів об'єктів основних засобів (приміщення офісу, складу, автотранспорту, обладнання);
- благодійність (допомога військовим, переселенцям тощо).

Проект, звісно, ідентифікує воєнні збитки саме як незвичайні і радить розкривати відомості про незвичайні доходи та витрати в такому порядку:

- сума кожного визнаного незвичайного доходу або витрат у звітному періоді;
- опис (*narrative description*) операцій або інших подій, які спричинили виникнення цієї статті, і чому подібні доходи або

витрати та суми не очікуються протягом кількох майбутніх річних фінансових звітних періодів;

– рядок (-и) у звіті (-ах) про фінансові результати, до якого (-их) включено кожен статтю незвичайних доходів або витрат; і

– аналіз включених витрат із використанням методу характеру витрат, якщо суб'єкт господарювання подає аналіз витрат у звіті про прибутки або збитки з використанням методу функції витрат [4].

Як видно, у вітчизняному бухгалтерському обліку існує проблема відображення надзвичайних витрат і доходів, адже відсутня класифікація надзвичайних подій, надзвичайних доходів і надзвичайних витрат для потреб бухгалтерського обліку. Враховуючи сучасні умови діяльності підприємств, зокрема: військовий стан, ведення воєнних дій, діяльність в умовах окупації, доцільно перейняти міжнародний досвід і внести зміни до вітчизняного законодавства в частині класифікації витрат і доходів від звичайної діяльності та надзвичайних подій, а також виділити окремі рахунки для їх обліку, а також критерії щодо подання і розкриття інформації у звітності.

Список літератури

1. МСБО 34 «Проміжна фінансова звітність». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_049#Text

2. Незвичайні чи надзвичайні статті: в чому різниця і як відображати у воєнній МСФЗ-звітності. URL: <https://amsfo.com.ua/nezvychajni-chy-nadzvychajni-statti/>

3. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

4. Практика МСФЗ: Воєнні ноутси: наративи та форматування. URL: <https://ibuhgalter.net/articles/967>

5. Прокопенко В. Поняття та проблемні питання обліку надзвичайних ситуацій. URL: <https://conf.ztu.edu.ua>

УДК 657.05

Склярук І. П.

к. е. н.,

доцент кафедри обліку та аудиту,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК: ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ

Розвиток ринкових відносин зумовлює впровадження ефективних систем управління, застосування сучасних методів та інструментів обліково-аналітичного та контрольного забезпечення інформації для прийняття управлінських рішень.

Однією із складових системи управління суб'єкта господарювання є управлінський облік, основною метою якого є забезпечення управлінського персоналу достовірною, повною та оперативною інформацією.

Тому його впровадження та організація на підприємстві є важливим процесом, а складність налагодження обумовлюється специфікою та особливостями діяльності, галузевою приналежністю, умовами зовнішнього та внутрішнього середовища, потребами та завданнями, що постають перед системою менеджменту [1].

В цілому, процес організації управлінського обліку здійснюється з урахування сукупності об'єктів, що виокремлюють в окремі блоки:

- господарські процеси (господарська складова);
- структурні одиниці (за місцями виникнення доходів та витрат);
- виробничі ресурси;
- доходи та витрати.

Аналізуючи досвід впровадження та організації обліку, необхідно визначити кому потрібна управлінська інформація та які показники діяльності потрібно враховувати. Можна виокремити основні рівні споживачів інформації:

- корпоративний рівень;
- рівень топ-менеджменту;
- керівники середньої ланки управління.

При цьому варто враховувати процеси, інструменти, методи, документне забезпечення, програмні продукти, що визначатимуть методологічну, технологічну та організаційну складову та відповідно етапи організації обліку. Виокремлення етапів сприяє реалізації певних робіт та бізнес-процесів, що у свою чергу уможливило створення ефективної системи управлінського обліку [2].

На практиці, у суб'єктів господарювання можуть виникати проблеми, пов'язані з організацією управлінського обліку, що зумовлені:

- нечітким розумінням сутності, завдань та об'єктів управлінського обліку, зокрема, в частині їх розмежування з фінансовим обліком;
- відсутністю фахівців, які мають відповідну професійну кваліфікацію;
- невідповідністю методологічного забезпечення формуванню даних та звітності для потреб користувачів інформації;
- відсутністю єдиного інформаційного простору з обробки даних;
- вибором програмного забезпечення для автоматизованого опрацювання інформації та охопленням всіх підрозділів і процесів діяльності, що має вагомe значення в прийнятті бізнес-рішень.

Таким чином, організацію управлінського обліку необхідно здійснювати з дотриманням комплексного підходу, охопленням всіх

сфер діяльності, бізнес-процесів, шляхом систематизації та виокремлення основних ключових показників, форм документів та звітності. Це сприятиме підвищенню ефективності роботи персоналу, структурних підрозділів та підприємства в цілому, а також створенню системи багаторівневого контролю щодо досягнення поставлених цілей та завдань.

Список літератури

1. Ліба Н.С., Головачко В.М., Назаренко Є.Є. Принципи, етапи та моделі організації управлінського обліку на підприємстві. *Науковий вісник Мукачівського державного університету: журнал наукових праць*. Випуск 19(14)'2015 URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2965/1/n19-134-139.pdf>

2. Мельничук І.І. Організація управлінського обліку на торговельному підприємстві. *Приазовський економічний вісник*. Випуск № 6(23) 2020. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2020/6_23_ukr/46.pdf.

СЕКЦІЯ 6

SECTION 6

**ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА,
СТРАХУВАННЯ**

FINANCE, BANKING, INSURANCE

УДК 336.7

Лисенко С. С.

магістр,

спеціальність 072 «Фінанси,

банківська справа та страхування»,

ОНП «Корпоративні фінанси»,

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

ЩОДО ПРОБЛЕМ ФІНАНСУВАННЯ МСП: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ КРАУДФАНДИНГУ

Бізнес є джерелом живлення економіки будь-якої країни, особливо малий та середній. Адже в усьому світі на мале і середнє підприємництво (МСП) припадає біля 90% від усіх суб'єктів господарювання та більше 50% робочих місць світу, а для країн з ринком, що розвивається, МСП забезпечує до 40% ВВП [1]. Розуміючи його важливе значення для розвитку країни в цілому та особливо України, яка з огляду на ведення військових дій потребуватиме забезпечення ефективного повоєнного відновлення й довгострокового зростання вітчизняної економіки, постає питання подолання різноманітних перешкод на шляху розвитку малого і середнього бізнесу.

Серед ключових бар'єрів, які гальмують розвиток МСП, – доступ до фінансування. За оцінками Міжнародної фінансової корпорації

(IFC) 40% мікро-, малих та середніх суб'єктів господарювання в країнах з ринками, що розвиваються, мають незадовільні потреби у фінансуванні в розмірі 5,2 трильйона дол. США в рік [1]. До того ж ця проблема посилюється з фокусом на жінок-власників компаній, що в умовах збільшення кількості жінок-підприємців негативно впливає як на траєкторію руху діяльності таких суб'єктів господарювання, так і економіку країни. І хоча міжнародна статистика та наукові дослідження свідчать, що середня продуктивність капіталу у жінок-виробників на 12% вище, ніж у чоловіків, світова практика демонструє існування значних гендерних розривів щодо доступу до банківських позик. Серед жінок-виробників, хто звертається за позикою, ймовірність отримати відмову на 10% вища у порівнянні з чоловіками [2].

Проблеми щодо скорочення дефіциту фінансування МСП вирішують за допомогою сучасних інноваційних рішень, більшість з яких пов'язано з розвитком інтернет-технологій. Такі новації формують альтернативні джерела фінансування компаній, до яких відносять краудфандинг, що з поширенням Інтернету вже набув значних масштабів та продовжує збільшувати темпи свого нарощення. Так, обсяг глобального краудфандингового ринку у 2009 р. був на рівні 0,5 млрд. дол. США, а вже в 2021 р. його оцінюють у 13,35 млрд. дол. США [3]. За таких тенденцій та особливостей інноваційного інструменту професорка Герасименко А.Г. наголошує на здатності краудфандингу порушити сформовану у минулому столітті монополію фінансових інститутів [4, С. 46-47].

Досліджуючи гендерний аспект світового краудфандингового ринку, варто відзначити, що в 2019-2020 роках для більшості моделей цього способу фінансування участь жінок (як збирачів коштів і як спонсорів) була значно нижче 50% та в більшості

випадків демонструвала тенденцію до ще більшого зниження в 2020 р. у порівнянні з 2019 р. Винятком становила модель краудфандингу на основі пожертвувань, де протягом цих років частка жінок, які збирали кошти, склала 2/3 від чоловіків (табл. 1).

Таблиця 1

**Участь жінок на світовому краудфандинговому ринку
за видами краудфандингу протягом 2019-2020 рр.**

Вид краудфандингу	Частка жінок, %			
	Збирачі коштів		Спонсори	
	2019	2020	2019	2020
Краудлендинг (ринок споживчого кредитування)	61	35	42	35
Краудлендинг (ринок бізнес-кредитів)	25	24	32	25
Краудлендинг (ринок кредитування нерухомості)	26	23	37	33
Краудінвестинг (на основі акцій)	23	30	25	23
Краудфандинг нерухомості	8	18	17	25
Краудфандинг на основі винагороди	42	33	43	48
Краудфандинг на основі пожертвувань	65	65	49	49

Джерело: побудовано автором на основі [5]

Таким чином, на краудфандинговому ринку так само як і на ринку банківського кредитування спостерігається гендерний розрив щодо участі жінок як збирачів коштів, так і спонсорів проектів. Наявна гендерна нерівність може бути причиною вищого рівня нерационального використання капіталу, тому кроки в напрямку зменшення гендерного розриву змогли б суттєво активізувати такий необхідний для розвитку економіки країни підприємницький потенціал.

Список літератури

1. Improving SMEs' access to finance and finding innovative solutions to unlock sources of capital. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/smefinance>
2. Мараццоні М., Сай А. Жіноче підприємництво та недосконалість фінансування. URL: <https://voxukraine.org/zhinoche-pidpriyemnitstvo-ta-nedoskonalist-finansuvannya/>
3. Crowdfunding Market: Global Industry Trends, Share, Size, Growth, Opportunity and Forecast 2022-2027. URL: <https://www.researchandmarkets.com/reports/5562496/crowdfunding-market-global-industry-trends>
4. Герасименко А. Краудфандинг як інструмент подолання монополії фінансових інститутів. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні: матеріали XIII міжнародного бізнес-форуму, м. Київ, 12 листопада 2020 р. Київ, 2020. С. 46-47. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjIxNw==/068ad75efd7a4c5bd9212b0851fd3d90.pdf>
5. The 2nd Global Alternative Finance Market Benchmarking Report. URL: <https://www.jbs.cam.ac.uk/wp-content/uploads/2021/06/ccaf-2021-06-report-2nd-global-alternative-finance-benchmarking-study-report.pdf>

СЕКЦІЯ 7

SECTION 7

**ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ
PUBLIC MANAGEMENT AND
ADMINISTRATION**

УДК 352.08+353.08]:331.108

Литовченко І. В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту,
логістики та інновацій,
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Литовченко Є. П.

магістр
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

**АКТУАЛЬНІСТЬ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОТГ
В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ**

У лютому 2022 р. Україна зіткнулася із жорсткою військовою агресією РФ; тимчасовою окупацією територій, гуманітарною кризою на цих територіях; міграційними потоками населення закордон; пропандистською інформаційно-психологічною війною; розпалюванням міжетнічної, соціальної ворожнечі і ненависті, сепаратизму і тероризму; шантажем застосування тактичної ядерної зброї та загрозою Третьої світової війни. Нові виклики ставлять перед українським суспільством важкі завдання, вирішення яких сприятиме швидкому післявоєнному відновленню країни та подальшій євроінтеграції.

Відповідно до реформ децентралізації органи місцевого самоврядування на різних рівнях стали ближчими до цільової аудиторії та перебрали на себе низку повноважень і ресурсів. За таких умов гострої актуальності набувають питання кадрового забезпечення місцевих ОТГ у воєнний час. Тим більше, що Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» [1] розширено коло повноважень сільського, селищного, міського голови громади, де не ведуться бойові дії та не утворена військова адміністрація. Тобто очільник громади зможе одноособово приймати ряд оперативних рішень для забезпечення життєдіяльності громади, у тому числі з питань формування бюджету, кадрових питань тощо, а ці управлінські рішення потребують відповідної компетентності. Крім зазначених обов'язків сьогодні територіальні громади виконують значну частину роботи в гуманітарній сфері та підтримують забезпечення місцевої територіальної оборони.

Розвиток цифрових технологій, розширення кола обов'язків очільників громади, зміна соціальних та економічних укладів обумовлює потребу розвивавати цифрові навички та здібності. Тож у науковій праці [2, с. 187] цифрова компетентність визначається як «впевнене, критичне та відповідальне використання та взаємодія з цифровими технологіями для навчання, роботи та участі у житті суспільства». В концепції розвитку цифрових компетентностей передбачено: інформаційну грамотність, комунікацію та співпрацю, створення цифрового контенту, компетентності, пов'язані з кібербезпекою. Особливе значення займають навички використовувати, систематизувати, оцінювати, створювати,

програмувати та поширювати цифровий контент [3 – 5]. Особи повинні вміти керувати та захищати інформацію, вміст, дані та цифрові ідентичності, а також визнавати та ефективно працювати з програмами, пристроями, штучним інтелектом та роботами. Робота з цифровими технологіями та вмістом вимагає критичного та асоціативного мислення, узгодженість дій та механізмів в управлінні людьми, внутрішньо та зовнішньополітичними процесами.

Отже, публічне адміністрування на відміну від інших видів управління передбачає масштабність, підвищену відповідальність та різноманітність управлінських рішень. Тому комплектування високопрофесійними кадрами є однією із ключових завдань громади. Успіх у виконанні цього завданні можливий за умови бажання оволодіння цифровими технологіями, формування високого рівня цифрової компетентності та забезпечення спеціальної підготовки державних службовців до роботи в умовах потенційної військової загрози.

Список літератури

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text>

2. Новіченко Н.В. Роль цифрових компетентностей у забезпеченні стійкості та розвитку регіонів і територіальних громад в Україні / Н.В. Новіченко «Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 15-28 квітня 2022 р.; ред. колегія : І.О. Дегтярьова, В.С. Куйбіда, П.М. Петровський та ін.,

уклад. Т.О. Мельник. Т. 1 К. : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. - 217 с. с. 186-188.

3. Концепція розвитку цифрових компетентностей: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р.UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення 07.08.2022).

4. Положення про Міністерство цифрової трансформації України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856 UPL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-п#n12> (дата звернення 07.08.2022).

5. Опис рамки цифрової компетентності для громадян України. 2021 UPL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/OR%20ЦК.pdf (дата звернення 08.08.2022).

СЕКЦІЯ 8

SECTION 8

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС,
ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО
ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS,
FINANCIAL LAW, INFORMATION LAW**

УДК 342.9

Ли́ла-Ба́рська А. В.

аспірант кафедри правоохоронної діяльності
та кримінально-правових дисциплін
Навчально-наукового інституту права
та міжнародно-правових відносин,
Університет митної справи та фінансів

**ПРО ЗБЕРЕЖЕННЯ НОТАРІУСОМ ДОКУМЕНТІВ
НОТАРІАЛЬНОГО ДІЛОВОДСТВА ТА АРХІВУ
ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ**

Статтею 5 Закону України «Про нотаріат» закріплено обов'язок нотаріуса дбайливо ставитися до документів нотаріального діловодства та архіву нотаріуса, не допускати їх пошкодження чи знищення [1]. Цей обов'язок також включає і забезпечення збереження документів, дотримання всіх правил їх правомірного зберігання, забезпечення їх схоронності тощо. У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України розгляд питання збереження нотаріального діловодства та архіву стає актуальним як ніколи.

Особливо важливим є розгляд цього питання крізь призму діяльності приватного нотаріуса, адже відповідно до статті 14 Закону

України «Про нотаріат» документи нотаріального діловодства та архів приватного нотаріуса є власністю держави і перебувають у володінні та користуванні приватного нотаріуса у зв'язку із здійсненням ним нотаріальної діяльності, однак приватний нотаріус зобов'язаний забезпечити зберігання документів нотаріального діловодства та архіву приватного нотаріуса протягом усього строку здійснення ним нотаріальної діяльності та в разі припинення приватної нотаріальної діяльності документи нотаріального діловодства та архіву приватного нотаріуса передаються ним до відповідного державного нотаріального архіву в порядку, встановленому законодавством [1].

Так, Міністерство юстиції України листом від 03.06.2022 року визначило конкретні заходи, які необхідно вчинити приватному нотаріусу в разі припинення його приватної нотаріальної діяльності та/або перереєстрації її в іншому нотаріальному окрузі на підставі письмової заяви про припинення нотаріальної діяльності. У разі неможливості в умовах воєнного стану внаслідок воєнних (бойових) дій, тимчасової окупації, оточення (блокування) території, де розташоване робоче місце (контора) приватного нотаріуса, здійснити передачу документів нотаріального діловодства та архіву приватного нотаріуса, така передача здійснюється після усунення цих обставин протягом строку, визначеного частиною 5 статті 30¹ Закону України «Про нотаріат», про що приватний нотаріус зазначає у заяві про припинення нотаріальної діяльності та така неможливість у зв'язку з вищевикладеними обставинами, не є підставою для відмови у реєстрації приватної нотаріальної діяльності такої особи в іншому нотаріальному окрузі [2].

Більш практичних порад нотаріусу, на нашу думку, надала Нотаріальна палата України з цього питання. Нотаріальна палата України рекомендує на випадок захоплення або загрози захоплення населеного пункту та/або нотаріальної контори/державного нотаріального архіву/приміщення, яке є робочим місцем приватного нотаріуса, зокрема, за можливості здійснити вивезення архівних документів, насамперед реєстрів для реєстрації нотаріальних дій та незавершених спадкових справ, що перебувають у провадженні нотаріусів. Якщо такої можливості немає – забезпечити зберігання таких документів відповідно до правил діловодства у металевих шафах або приміщеннях, обладнаних під архів, окремо Нотаріальна палата України наголосила на необхідності забезпечення схоронності особових справ та трудових книжок найманих працівників приватних нотаріусів.

У випадку евакуації печатка нотаріуса, ключ із електронним цифровим підписом, а також невикористані бланки нотаріальних документів можуть бути або вивезені нотаріусом із собою або знищені із складанням відповідно акту знищення. Про знищення невикористаних бланків нотаріальних документів/носія з електронним цифровим підписом та/або у випадку загрози заволодіння ним сторонніми особами нотаріус повідомляє ДП «НАІС» та/або Нотаріальну палату України (через Голову відповідного відділення НПУ) для внесення відповідних відомостей до реєстру нотаріальних бланків/ для вжиття заходів щодо блокування ключа з ЕЦП. Про знищення печатки нотаріус повідомляє відповідні територіальні органи Міністерства юстиції та/або Нотаріальну палату України. Таке повідомлення може бути направлено у будь-який можливий або доступний спосіб: телефоном,

на електронну пошту, за допомогою соціальних мереж або месенджерів. Також рекомендовано вміст технічних засобів – носіїв інформації (комп'ютерів) заздалегідь скопіювати на переносні носії або до зберігання у «хмарах» [3].

Як висновок, можна сказати, що за наявності ризику для життя чи здоров'я, пов'язаного із вивезенням документів нотаріального діловодства та архіву, такі документи та справи треба залишати в приміщеннях за місцем їх знаходження та зберігання з додержанням вимог чинного законодавства, адже немає нічого ціннішого за людське життя. Проте, вже сьогодні необхідно закласти фундамент електронної системи зберігання, якщо й не цілого архіву нотаріальних документів, проте більшої її частини, що дозволить надійно зберігати всі необхідні архівні документи, забезпечить швидкий доступ до них та ефективно їх використання.

Список літератури

1. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>.

2. Щодо припинення нотаріальної діяльності в умовах воєнного стану: Лист Міністерства юстиції України від 03.06.2022 р. № 42588/37.1/32-22. URL: <https://document.vobu.ua/doc/12905>.

3. Рекомендації нотаріусам на випадок захоплення (чі загрози захоплення) населеного пункту та/або робочого місця від 15.03.2022 р.: Нотаріальна палата України. URL: <https://npu.ua/news/rekomendacii/>.

СЕКЦІЯ 9

SECTION 9

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНО-
ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ,
КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС,
КРИМІНАЛІСТИКА
CRIMINAL LAW, CRIMINAL EXECUTIVE LAW,
CRIMINOLOGY, CRIMINAL PROCEDURE,
CRIMINALISTICS**

УДК 343.13

Страшок А. А.

аспірант кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ
В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ**

Введення на території України воєнного стану обумовило прийняття численних змін до низки нормативно-правових актів, зокрема і до КПК України. Однією зі змін є можливість затримання особи на строк, який не може перевищувати двохсот шістнадцяти годин.

За загальним правилом, ніхто не може бути затриманий без ухвали слідчого судді, суду, крім випадків законного затримання особи (ст. 207 КПК України) та затримання уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК України). При цьому, згідно з нормою ст. 211 КПК України, строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду не може перевищувати сімдесяти двох годин з

моменту затримання, який визначається з моменту, коли особа силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою. Затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше шістдесяти годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу [1].

Відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 615 КПК України у разі введення воєнного стану та якщо наявні випадки для затримання особи без ухвали слідчого судді, суду, визначені ст. 208 КПК України, або виникли обґрунтовані обставини, які дають підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні злочину, уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду або постанови керівника органу прокуратури затримати таку особу. Строк такого затримання особи не може перевищувати двохсот шістнадцяти годин з моменту затримання, який визначається згідно з вимогами ст. 209 КПК України. Затримана без ухвали слідчого судді, суду чи постанови керівника органу прокуратури особа під час дії воєнного стану не пізніше двохсот шістнадцяти годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до слідчого судді, суду чи керівника органу прокуратури для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та Конституції України гарантують кожному право на свободу та особисту недоторканність. Згідно з нормою ст. 29 Конституції України у разі нагальної необхідності запобігти злочині чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід,

обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою.

Натомість, п. 3 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод чітко визначено, що кожен, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підпункту «с» п. 1 цієї статті, має негайно постати перед суддею чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження.

Тобто кожен, хто понад строк, передбачений законом, тримається під вартою або позбавлений свободи в інший спосіб, має бути негайно звільнений.

Тож чи є правомірним затримання особи без ухвали слідчого судді на такий тривалий строк та яким нормативно-правовим актом необхідно керуватися?

Вертикальна (ієрархічна) структура законодавства України побудована таким чином, що Конституція України є нормативно-правовим актом з найвищою юридичною силою, тобто норми інших нормативно-правових актів, в тому числі КПК України, повинні прийматись на основі Конституції України та не суперечити їй.

В свою чергу і в Конституції України, зокрема ст. 8, закріплено, що вона має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Аналізуючи проблему правового регулювання строків затримання особи в порядку ст. 208 КПК України у разі введення воєнного стану бачимо, що має місце ієрархічна колізія, тобто та, яка виникає

внаслідок регулювання одних фактичних відносин нормами, що мають різну юридичну силу. Загальне правило, яке використовується для подолання даного виду колізії, звучить таким чином: у разі суперечності застосовуються норми, що мають більш високу юридичну силу.

На підставі вищевикладеного можемо зробити висновок, що норма п. 6 ч. 1 ст. 615 КПК України є не правомірною та не може застосовуватися до даних правовідносин, навіть якщо вона закріплена у КПК України, так як вона суперечить ст. 29 Конституції України, яка має найвищу юридичну силу.

Список літератури

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 15.08.2022 р.).

УДК 343

Горошинський О. О.

аспірант кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

ЩОДО СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ПРАЦІВНИК ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ»

Проблеми трактування понять «правоохоронний орган» та «працівник правоохоронного органу» завжди були об'єктом уваги вчених юристів та мали дискусійний характер, оскільки їх розуміння має важливе значення для кваліфікації багатьох злочинів та

удосконалення кримінального законодавства України. Варто зазначити, що на сьогодні «правоохоронний орган» вживається не лише в науковій літературі, а й в багатьох сферах суспільного життя.

Відомий український вчений В. Я. Тацій слушно відмічає, що поняття «правоохоронний орган» є одним із найбільш невизначених, внутрішньо суперечливих та великим за обсягом» [1, с. 3]. Тобто до них відносять всі державні органи, що постійно чи, навіть, тимчасово, виконують правоохоронну функцію держави або займаються правоохоронною діяльністю.

Вживання «працівник правоохоронного органу» було започатковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР «Про посилення правового захисту працівників правоохоронних органів» від 18 січня 1991 року № 647-ХІІ [2]. Відповідно до якого було внесено зміни до чинного тоді Кримінального кодексу, зокрема, додано статті 189-4 «Заподіяння тілесних ушкоджень працівникові правоохоронного органу» та 189-5 «Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу», а також частину 4 та 5 до статті 123-1. Отже, з того часу в нормативно-правових актах та науковій юридичній літературі існують різні думки щодо трактування змісту поняття «працівник правоохоронного органу».

Відповідно до статті 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р. № 3781 правоохоронні органи – органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони,

державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [3].

Відповідно до ч. 3 ст. 17 Конституції України «забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та *правоохоронні органи держави*, організація і порядок діяльності яких визначаються законом» [4].

Кримінальний кодекс України, прийнятий 05 квітня 2001 р., містить ряд статей (наприклад, ст.ст. 342, 343, 345, 347, 348, 349), в яких вживається поняття «працівник правоохоронного органу», і, отже, законодавчо закріплюється його спеціальний статус [5].

Український дослідник М.А. Хлистік, аналізуючи визначення поняття правоохоронного органу в законодавстві України, зазначає, що перелік правоохоронних органів, закріплений Законом України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р., є не вичерпним та не визначені критерії віднесення того чи іншого органу до категорії правоохоронних. Слушним, на нашу думку, є твердження про те, що юридичними підставами для віднесення того чи іншого органу до категорії правоохоронних є, по-перше, або закріплення цього органу у переліку, передбаченому Законом України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р.; по-друге, або закріплення за ним правозастосовної або правоохоронної функції (зокрема, це передбачено статтею 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р. № 3781 – *«інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції»* [3]) [6, с. 53].

Таким чином, на сьогодні актуальною та нагальною є потреба у законодавчому закріпленні вичерпного переліку правоохоронних органів шляхом внесення змін та доповнень до Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р. № 3781.

Список літератури

1. Тацій В. Поняття та система правоохоронних органів: у контексті системних змін до Конституції України. *Загальні проблеми правової науки*. 2012. № 4 (71). С. 3–17.

2. Про посилення правового захисту працівників правоохоронних органів: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 18 січня 1991 року № 647-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-12#Text> (дата звернення 12.08.2022)

3. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3781. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12> (дата звернення 13.08.2022).

4. Конституція України: Верховна Рада України; Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Редакція від 01.01.2020 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення 13.08.2022).

5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року № 2341–ІІІ. Редакція від 30.06.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення 13.08.2022)

6. Хлистік М.А. Визначення поняття правоохоронного органу в законодавстві України. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2021. № 4. Том 32 (71). С. 49–54.

УДК 343

Потапчук В. О.

студентка факультету прокуратури
Харківського національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ДОБРОВІЛЬНА ВІДМОВА ПРИ НЕЗАКІНЧЕНОМУ ЗЛОЧИНІ

Питання про добровільну відмову може ставитися тільки при незакінченому злочині. Кримінальний кодекс України в частині 1 статті 17 визначає поняття «добровільна відмова», як остаточне припинення особою за своєю волею готування до кримінального правопорушення або замаху на кримінальне правопорушення. Ця дефініція вперше з'явилася у вітчизняному законодавстві тільки в чинному Кримінальному кодексі. До недавнього часу відсутність законодавчо закріпленої дефініції цього поняття породжувала велике різноманіття таких визначень у науковій літературі, деякі з яких зберегли свою актуальність й на сьогодні.

Ознаки добровільної відмови від злочину:

- остаточне припинення особою готування до злочину або замаху на злочин;
- відмова від злочину з волі самої особи;
- наявність у особи усвідомлення можливості довести злочин до кінця.

Мотиви добровільної відмови від доведення злочину до кінця є різноманітними: від усвідомлення аморальності діяння до страху перед відповідальністю чи невігідність вчинення злочину, однак вони не мають жодного значення для визначення добровільної відмови від злочину і у цьому випадку є рівнозначними.

Верхня межа добровільної відмови визначається між замахом і закінченим злочином. Нижня межа добровільної відмови знаходиться між виявленням умислу і готуванням до злочину.

Головним правовим наслідком добровільної відмови є те, що особа, у поведінці якої вбачається склад незакінченого злочину, не підлягає кримінальній відповідальності за розпочату нею реалізацію злочинного наміру.

Список літератури

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Х. : Право, 2013.
3. Крецул, Віктор Іванович. «Добровільна відмова від злочину». (2015).

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ, ОБЛІКУ, ФІНАНСІВ ТА ПРАВА**

**Збірник тез доповідей Міжнародної
науково-практичної конференції
(20 серпня 2022 р.)**

Українською та англійською мовами

Відповідальний за випуск: Загородний І. Д.

Технічний редактор: Нестеренко В. О.

Художній редактор: Михайленко К. В.

Коректор: Остаповець Н. М.

Дизайнери й верстальники: Артеменко А. А, Григоренко Л. О.

Підписано до друку 20.08.2022 р. Формат 60x90/16

Папір офсетний. Друк – ризографія. Умовн. друк. арк. 4,3

Гарнітура Times New Roman.

Наклад 500 примірників. Зам. № 18095

Надруковано у ФОП Сидоренко А. В.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія В01 № 710364 від 07.01.2007 р.

36000, м. Полтава, вул. Дмитра Коряка, 3

Всі права захищені.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

Редакційна колегія може не поділяти думок авторів.

Офіційний сайт: <http://www.economics.in.ua>

